

Raad voor de Jaarverslaggeving
Postbus 7984
1008 AD Amsterdam

Datum
2 maart 2017

Behandeld door
PPD Secretariaat

Ons kenmerk

Onderwerp
Commentaar Richtlijnen voor de jaarverslaggeving

Uw kenmerk

Geachte leden van de Raad,

Graag maken wij gebruik van de mogelijkheid om commentaar te leveren op de richtlijnen opgenomen in de jaareditie 2016 van de Richtlijnen voor de jaarverslaggeving voor middelgrote en grote rechtspersonen.

Richtlijn 100

Artikel 2:362 lid 8 BW geeft een rechtspersoon die de geconsolideerde jaarrekening opstelt volgens IFRS-EU, de mogelijkheid om in de enkelvoudige jaarrekening de waarderingsgrondslagen toe te passen die hij ook in de geconsolideerde jaarrekening heeft toegepast. De wetgever spreekt nadrukkelijk over waarderingsgrondslagen. De vraag is of hieronder ook de presentatie van een uitgegeven financieel instrument als eigen of als vreemd vermogen moet worden verstaan. De Raad voor de Jaarverslaggeving heeft in 2005 bij de introductie van deze wettelijke bepalingen in haar richtlijnen in een niet stellige bepaling opgeschreven dat onder de waarderingsgrondslagen ook de classificatiegrondslagen vallen die van invloed zijn op het onderscheid tussen eigen en vreemd vermogen (RJ 100.107).

De Raad geeft aan dat door deze bepaling, in overeenstemming met de bedoeling van de wetgever, het mogelijk is om het eigen vermogen volgens de enkelvoudige jaarrekening gelijk te houden aan het eigen vermogen volgens de geconsolideerde jaarrekening. Door expliciet te noemen dat onder waarderingsgrondslagen ook de classificatiegrondslagen vallen die van invloed zijn op het onderscheid tussen eigen en vreemd vermogen, beoogde de Raad te voorkomen dat het begrip waarderingsgrondslagen te eng zou worden geïnterpreteerd. Wij zijn van mening dat niet uit wettekst en de wetsgeschiedenis blijkt dat deze nadere verduidelijking door de Raad de enige duiding is van het begrip waarderingsgrondslagen in de context van artikel 2:362 lid 8 BW. Uit de wetsgeschiedenis blijkt namelijk dat een en ander genuanceerder ligt. In Kamerstuk 29 737, nr. 7 is opgenomen: *'Om voor alle waarderingsverschillen een oplossing te vinden, wordt hier een ander voorstel gedaan teneinde aan het geschetste probleem tegemoet te komen. In de nota van wijziging wordt voorgesteld in artikel 2:362 lid 8 BW de mogelijkheid op te nemen de activa en passiva in de enkelvoudige jaarrekening te waarden volgens dezelfde uitgangspunten als in de geconsolideerde jaarrekening is geschied. Aldus wordt bereikt dat het eigen vermogen, bepaald op basis*

2

2 maart 2017

van de IAS/IFRS, als uitgangspunt mag worden gebruikt bij de waardering in de enkelvoudige jaarrekening als de enkelvoudige jaarrekening niet op basis van de IAS/IFRS wordt opgemaakt.'

Uit de wetsgeschiedenis blijkt dat het vooral waarderingsverschillen betreft ten aanzien van activa en verplichtingen en in het bijzonder goodwill en deelnemingen. De in artikel 2:362 lid 8 BW opgenomen optie moest deze waarderingsverschillen adresseren. Uit de wetsgeschiedenis blijkt niet dat de wetgever ook heeft stilgestaan bij de classificatie van door de rechtspersoon zelf uitgegeven financiële instrumenten. Uit bovenstaande tekst blijkt dat het eigen vermogen bepaald op basis van IFRS als uitgangspunt mag worden gebruikt bij de waardering in de enkelvoudige jaarrekening. De wetgever heeft dus niet als voorwaarde gesteld dat bij gebruik van deze wettelijk optie het eigen vermogen volgens de enkelvoudige jaarrekening gelijk moeten zijn aan het eigen vermogen volgens de geconsolideerde jaarrekening. Immers, nadrukkelijk wordt in artikel 2:389 lid 10 BW bepaald dat eventuele verschillen in de toelichting bij de enkelvoudige jaarrekening worden vermeld.

Wij benadrukken dat bij het toepassen van deze wettelijke optie een rechtspersoon nog steeds Titel 9 Boek 2 BW toepast. Onder toepassing van Titel 9 Boek 2 BW in de enkelvoudige jaarrekening bepaalt RJ 240.207 dat voor het classificeren van door de rechtspersoon uitgegeven financiële instrumenten op basis van de juridische vorm dient te geschieden. Als gevolg bestaat er een strijdigheid tussen RJ 240.207 en RJ 100.107. Gezien het feit dat een enkelvoudige jaarrekening waarin de waarderingsgrondslagen worden toegepast die ook in de geconsolideerde jaarrekening worden toegepast (op grond van artikel 2:362 lid 8 BW) nog steeds een jaarrekening is die is opgesteld onder Titel 9 Boek 2 BW, zijn wij van mening dat in de enkelvoudige jaarrekening de door de rechtspersoon zelf uitgegeven financiële instrumenten geclassificeerd moeten kunnen worden conform de juridische vorm in lijn met RJ 240.207. Een rechtspersoon zou daarom naar onze mening niet verplicht moeten worden om onder waarderingsgrondslagen ook de classificatiegrondslagen voor zelf uitgegeven financiële instrumenten te verstaan. Wij wijzen er op dat bij een rechtspersoon die zijn geconsolideerde jaarrekening opstelt op basis van Titel 9 Boek 2 BW in voorkomend geval wel een verschil optreedt, en in diezelfde situatie onder combinatie 3 niet. Wij vragen de Raad de bepaling in RJ 100.107 te heroverwegen en daarin een optie te geven om:

- onder de waarderingsgrondslagen de classificatiegrondslagen te begrijpen die van invloed zijn op het onderscheid tussen eigen en vreemd vermogen; of
- de classificatiegrondslagen van RJ 240 toe te passen.

Richtlijn 215/Richtlijn 216

RJ 215.210 bepaalt dat in de jaarrekening van de joint venture (JV) de eerste waardering van de door de deelnemers ingebrachte activa en passiva dient te geschieden tegen de reële waarde op het moment van de inbreng. De reële waarde van de ingebrachte activa en verplichtingen op het moment van inbreng geldt dan als de kostprijs hiervan. RJ 216.301 bepaalt echter dat als een transactie kwalificeert als een samensmelting van belangen, de 'pooling of interests' methode dient te worden toegepast in de geconsolideerde jaarrekening. Een samensmelting van belangen wordt gedefinieerd als 'een voeging van entiteiten waarbij de betrokken partijen de beschikkingsmacht over het gehele of nagenoeg gehele vermogen en de gehele of nagenoeg gehele exploitatie samenvoegen, dusdanig dat geen van de partijen als verkrijgende partij kan worden aangemerkt' (RJ 940). Bij de 'pooling of interests' methode worden de samengevoegde activa en verplichtingen in beginsel tegen hun bestaande boekwaarde opgenomen en komt goodwill niet aan de orde. Als de samenvoeging in de JV classificeert als een samensmelting van belangen, is de vraag hoe verwerking dient plaats te vinden in de geconsolideerde jaarrekening. Immers, er is dan sprake van een tegenstrijdigheid tussen RJ 215.210 en RJ 216.301 voor de verwerking in de geconsolideerde jaarrekening.

3

2 maart 2017

Wij willen dit issue graag verduidelijken aan de hand van het volgende voorbeeld. Stel dat A en B een joint venture oprichten in de vorm van een besloten vennootschap (JV). A en B brengen bij de oprichting beiden hun BV's met daarin hun activiteiten in de JV in. Voor deze inbreng was er niet sprake van gemeenschappelijke leiding over de ingebrachte activiteiten. Hoe moet de JV de ingebrachte BV's in de geconsolideerde en enkelvoudige jaarrekening verwerken? In die situatie is ons inziens niet duidelijk welke richtlijn moet worden toegepast. Als gekozen wordt voor toepassing van RJ 215.210 vindt in feite 'fresh start accounting' plaats. In dat geval worden de ingebrachte BV's verwerkt tegen reële waarde. Deze reële waardes vormen het uitgangspunt voor het toepassen van purchase accounting op de ingebrachte BV's. Het verschil tussen het saldo van de reële waarde van de verwerkte identificeerbare activa en verplichtingen en de reële waarde van de ingebrachte BV's wordt verwerkt als goodwill. Indien gekozen wordt voor toepassing van RJ 216.301 met als gevolg verwerking volgens de 'pooling of interests' methode, worden de activa en verplichtingen van de beide BV's tegen hun boekwaarde opgenomen. In de enkelvoudige jaarrekening van de JV dienen de ingebrachte BV's tegen de reële waarde op moment van inbreng te worden verwerkt op grond van RJ 215.210. Voor de verwerking in de enkelvoudige jaarrekening is er geen sprake van een strijdigheid, omdat RJ 216 van toepassing is op de verwerking van fusies en overnames in de geconsolideerde jaarrekening. Wel kan dan de verwerking in de enkelvoudige jaarrekening (tegen reële waarde) afwijken van de verwerking in de geconsolideerde jaarrekening (indien met toepassing van RJ 216.301 tegen boekwaarden). Alleen als er sprake is van een activa/passiva transactie, is RJ 216 ook van toepassing op de enkelvoudige jaarrekening (RJ 216.103-104) en is derhalve wel sprake van een strijdigheid. Voor de volledigheid merken wij op dat onder IFRS geen specifieke voorschriften bestaan voor het verwerken van de inbreng van een business en/of activa in een nieuw opgerichte joint venture door de joint venture zelf. Als gevolg dient onder IFRS een joint venture een eigen grondslag te kiezen voor de verwerking aan de hand van IAS 8.

Wij vragen de Raad te overwegen deze strijdigheid op te lossen.

Richtlijn 270.404

De gewijzigde wettelijke bepalingen vereisen dat het bedrag en de aard van de posten van baten en lasten die van uitzonderlijke omvang zijn of in uitzonderlijke mate voorkomen worden vermeld (artikel 2:377 lid 8 BW). Volgens de Memorie van Toelichting sluit het vermelden van dergelijke posten aan bij de praktijk. In de Memorie van Toelichting is voorts de volgende passage daarbij tussen haakjes toegevoegd: '*vgl. bijvoorbeeld RJ 270.404*'.

RJ 270.404 vereist toelichting van bijzondere posten. RJ 270.405a betreft de vereisten van artikel 2:377 lid 8 BW. De relatie tussen RJ 270.404 en 405a wordt niet nader geduïd. De vraag daarbij is of iedere post die op basis van RJ 270.404 als bijzondere post classificeert, ook bestempeld kan worden als uitzonderlijk in de zin van artikel 2:377 lid 8 BW? Wij zijn van mening dat dit niet het geval is. De notie 'baten en lasten die van uitzonderlijke omvang zijn of in uitzonderlijke mate voorkomen' vinden wij niet gelijk aan de door de Raad in RJ 270.404 gehanteerde invulling van het begrip 'bijzondere posten'. De Raad definieert bijzondere posten als '*baten of lasten die voortvloeien uit gebeurtenissen of transacties die op grond van de aard, omvang of het incidentele karakter afzonderlijk dienen te worden toegelicht, teneinde een goed inzicht te geven in het resultaat van de rechtspersoon en met name de ontwikkeling daarin*' (RJ 940). Vooral de notie 'in uitzonderlijke mate voorkomen' in artikel 2:377 lid 8 BW is naar onze mening enger dan de notie 'op

4

2 maart 2017

grond van het incidentele karakter' in RJ 270.404. Zo worden onder andere bijzondere waardeverminderingen en lasten voortvloeiend uit reorganisaties door de Raad als voorbeelden van bijzondere posten genoemd. Ons inziens verdienen deze echter niet snel het predicaat 'uitzonderlijk'. Kortom, wij komen tot de conclusie dat niet iedere bijzondere post die op grond van RJ 270.404 dient te worden vermeld, bestempeld kan worden als 'uitzonderlijk'. Met andere woorden, 'uitzonderlijke posten' zijn 'bijzonder', maar 'bijzondere posten' hoeven niet 'uitzonderlijk' te zijn. In de toelichting van bijzondere posten (op grond van RJ 270.404) zal naar onze mening terughoudendheid moeten worden betracht om deze als uitzonderlijk (op grond van artikel 2:377 lid 8 BW) te bestempelen. Wij adviseren de Raad dit nader te duiden in RJ 270.404/405a.

Voor de volledigheid merken wij op dat IFRS geen voorschrift kent waarin posten worden bestempeld als uitzonderlijk. IFRS kent daarentegen een expliciet verbod om items van baten en lasten als buitengewone items (extraordinary) te presenteren of toe te lichten (IAS 1.87). Onder IFRS bestaat wel een bepaling dat van items van baten en lasten die materieel zijn, de aard en het bedrag wordt toegelicht (IAS 1.97) (vergelijkbaar met het vereiste in RJ 270.404).

Richtlijn 217

In RJ 217 zijn geen richtlijnen opgenomen voor het verwerken van transacties waarbij een belang dat reeds wordt geconsolideerd uitgebreid wordt. Als gevolg worden in de praktijk op basis van RJ 110.110 diverse verwerkingswijzen toegepast voor het verwerken van deze transacties in de geconsolideerde jaarrekening, waaronder de verwerking zoals die onder IFRS is voorgeschreven (als een transactie tussen aandeelhouders). Deze verwerkingswijze is gebaseerd op het (economic) entity concept. Toepassing van deze verwerkingswijze resulteert niet in de verwerking van goodwill in de geconsolideerde jaarrekening ten aanzien van het additioneel verkregen belang. Op basis van het (economic) entity concept is dan immers geen sprake van betaalde goodwill, maar van een vermogensverschuiving tussen aandeelhouders. De vraag is echter hoe verwerking in de enkelvoudige jaarrekening in dat geval dient plaats te vinden, rekening houdende met de wettelijke bepaling dat goodwill moet worden geactiveerd (artikel 2:389 lid 7 BW). Voor de wetwijziging (Uitvoeringswet Richtlijn Jaarrekening) kon goodwill ook ineens ten laste van het eigen vermogen worden verwerkt op grond van artikel 2:389 lid 7 BW. RJ 214.318 lijkt te impliceren dat bij een koop van een additioneel belang in een niet geconsolideerde deelneming goodwill verwerkt moet worden conform RJ 216.

Richtlijn 240

In RJ 240.224b wordt gerefereerd aan reëlewaarde-afdekkingen en in RJ 240.227a aan kasstroomafdekkingen. Tot op heden hebben wij deze referenties geïnterpreteerd dat wordt bedoeld dat vereist wordt dat reëlewaardehedge-accounting respectievelijk kasstroomhedge-accounting wordt toegepast door een rechtspersoon. Uit de praktijk vernemen wij echter dat dit niet duidelijk is. Indien onze interpretatie juist is, adviseren wij de Raad in beide alinea's te verduidelijken dat daadwerkelijk hedge accounting moet worden toegepast (en dat dus voldaan moet zijn aan de voorwaarden voor toepassing van hedge accounting).

5

2 maart 2017

Richtlijn 272

RJ 272.404 stelt dat bij waardering tegen contante waarde mutaties in belastinglatenties als gevolg van rentetoevoeging dienen te worden verantwoord als belastinglast of -bate. Volgens RJ 272.506 dienen (acute en latente) belastingen direct in het eigen vermogen te worden verwerkt indien zij betrekking hebben op posten die in het eigen vermogen worden verwerkt. Deze bepalingen zijn strijdig voor latenties die worden gewaardeerd tegen contante waarde en die betrekking hebben op posten die in het eigen vermogen worden verwerkt. Wij vragen de Raad te overwegen deze strijdigheid op te lossen.

Richtlijn 216

RJ 216.214.f stelt dat in een overname verkregen machines, installaties en andere vaste bedrijfsmiddelen gewaardeerd worden tegen de actuele kostprijs indien er geen reële waarde bekend is. Voor de bepaling van de reële waarde van een in een overname verkregen actief is de actuele kostprijs niet relevant. Naar onze mening is de actuele kostprijs ook geen juiste benadering van de reële waarde, mede omdat die is gebaseerd op de door de rechtspersoon verwerkte cumulatieve afschrijvingen (RJ 212.406). Als geen reële waarde bekend is, moet die naar onze mening zo goed mogelijk worden geschat, bijvoorbeeld op basis van een kostenbenadering (vergelijk IFRS 13.62). Wij adviseren de Raad RJ 216.214.f aan te passen.

Uiteraard zijn wij tot nadere toelichting bereid.

Met vriendelijke groet,

Deloitte Accountants BV

Prof.dr. R.L. ter Hoeven RA